

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jana Damiš

Odzivanje civilne zaščite Evropske unije
(primer potresa na Haitiju)

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jana Damiš

Mentor: red. prof. dr. Marjan Malešič

Odzivanje civilne zaščite Evropske unije
(primer potresa na Haitiju)

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Zahvala

Za praktične nasvete in strokovno pomoč pri nastajanju diplomskega dela se zahvaljujem red. prof. dr. Marjanu Malešiču.

Hvala tudi moji družini za vso podporo in spodbudo skozi celotno obdobje študija.

ODZIVANJE CIVILNE ZAŠČITE EVROPSKE UNIJE (PRIMER POTRESA NA HAITIJU)

Diplomsko delo se osredotoča na odzivanje civilne zaščite Evropske unije ob primeru potresa na Haitiju, ki je otoško državo prizadel 12. januarja 2010. Poudarek je namenjen predvsem odzivanju institucije v okviru mehanizma Skupnosti za krepitev sodelovanja na področju civilne zaščite. Potres na Haitiju je zasedel najrazličnejše televizijske programe, kot tudi tiskane in internetne medije, praktično ni bilo zemljana, ki ga katastrofalna novica ne bi dosegla. Potres je bil odmeven zaradi uničujočih posledic, ki so se pokazale predvsem v materialni in finančni škodi, in pa seveda v ogromnem številu žrtev. Ravno zaradi odmevnih posledic potresa se je odzvala praktično vsa mednarodna skupnost, vključujoč večino suverenih držav in raznih mednarodnih organizacij, začenjajoč z Organizacijo združenih narodov, Mednarodnim monetarnim skladom, Svetovno banko in pa seveda tudi Evropsko unijo. Odziv slednje bo predstavljen v konkretni diplomski nalogi.

Ključne besede: civilna zaščita, mehanizem skupnosti, potres, žrtve, Evropska unija

DISASTER RESPONSE OF THE EUROPEAN UNION CIVIL PROTECTION (THE CASE OF HAITI EARTHQUAKE)

The thesis focuses on the disaster response of the European Union civil protection based on the Haiti case, the earthquake which struck the island country on January the 12th, 2010. The emphasis is primarily towards the respond of the Community mechanism for civil protection. The earthquake in Haiti has won a variety of television programs, as well as the printed media and the Internet, there was hardly a human that this disastrous news did not reach. The earthquake was notable because of the devastating consequences that have arisen mainly in material and financial damage and, of course, a huge number of casualties. Because of the high profile of the earthquake, practically whole international community reacted, including the majority of sovereign states and various international organizations, starting with the United Nations, the International Monetary Fund, World Bank, and of course the European Union. The response of the latter is presented more specific in this thesis.

Key words: civil protection, Community mechanism, earthquake, casualties, the European Union

KAZALO

SEZNAM KRATIC.....	6
1 UVOD	7
1. 1 Metodološko- hipotetični okvir.....	7
1. 1. 1 Metode dela in struktura analize	7
1. 1. 2 Hipotezi	9
2. 1 Akcijski program Skupnosti na področju civilne zaščite	11
2. 2 Mehanizem Skupnosti za krepitev sodelovanja na področju civilne zaščite	12
2. 2. 1 Pravna podlaga delovanja mehanizma Skupnosti CZ ob odzivu na nesrečo	12
2. 2. 2 Zmožljivosti mehanizma Skupnosti CZ za operativno delovanje	13
2. 2. 3 Operativno delovanje mehanizma Skupnosti CZ ob nesreči	13
2. 2. 4 Uporaba mehanizma Skupnosti CZ v operacijah kriznega upravljanja	14
2. 3 Faze ukrepanja ob nesrečah na ravni unije.....	15
3 POTRES NA HAITIJU	20
3. 1 Vzroki za potres	20
3. 2 Potek in posledice potresa	21
4 ODZIVI EVROPSKE UNIJE NA POTRES NA HAITIJU.....	24
4. 1 Vzroki za odziv	24
4. 2 Potek pomoči.....	25
4. 3 Mednarodna donatorska konferenca	29
ZAKLJUČEK.....	31
LITERATURA.....	33
PRILOGA A: SLIKOVNO GRADIVO.....	36

SEZNAM KRATIC

CECIS – Common Emergency Communication and Information System- Skupni komunikacijski in informacijski sistem

CZ – Civilna zaščita

ECHO – European Community Humanitarian Office – Urad Skupnosti za humanitarno pomoč

EU – Evropska unija

GD RELEX – General Directorate for External Relations – Generalni direktorat za zunanje zadeve

LEMA- Local Emergency Management Agency – Lokalna agencija za krizno upravljanje

MIC – Monitoring and Information Centre – Center za opazovanje in obveščanje

OCHA – United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs – Urad združenih narodov za usklajevanje humanitarnih zadev

OSOCC – On Site Operations Coordination Centre – Center za usklajevanje dejavnosti na območju nesreče

OZN – Organizacija Združenih narodov

ZDA – Združene države Amerike

1 UVOD

V diplomski nalogi se bom osredotočila na odzivanje civilne zaščite Evropske unije ob potresu na Haitiju, ki je 12. januarja prizadel otoško državo, najbolj revno državo na zahodni polobli. Po razvitosti spada na 149. mesto, osemdeset odstotkov državljanov Haitija živi pod pragom revščine in to z manj kot evrom in pol na dan. Četrta milijona otrok si preživetje omogoča s suženjstvom. Čeprav je šolanje obvezno, je nepismenih več kot polovica prebivalcev. Le deset odstotkov gospodinjstev je priključenih na elektriko. Haiti je tudi najpomembnejša postojanka na kokainski poti v ZDA. Kar štirideset odstotkov državnega proračuna prispeva tuja pomoč, poleg vsega pa se država spopada še z degradiranim okoljem in naravnimi katastrofami.

Razmere pa se na otoku po uničujočem potresu le počasi umirjajo, ravno zaradi ogromne mednarodne pomoči, ki prihaja praktično iz celotnega sveta. Mednarodna skupnost se je velikodušno odzvala in pokazala svojo solidarnost do prizadete države. Veliko vlogo donatorice je odigrala tudi Evropska unija, ki je Haitiju namenila tako kratkoročno kot tudi obljubljeni dolgoročno pomoč. Takojšnja pomoč Haitiju je bila nujna, saj je po potresu državna struktura v celoti odpovedala, državne službe pa tudi niso več delovale. Ključna je bila seveda tudi dolgoročna pomoč, ki bo prišla do izraza šele v prihodnjih letih, ko se bodo kazali rezultati v obnavljanju razne infrastrukture in pa seveda v ponovnem delovanju državnih institucij.

Ključno vlogo je torej odigrala Evropska unija, ki je preko mehanizma Skupnosti za krepitev sodelovanja na področju civilne zaščite usklajevala pomoč iz 25 držav članic. V celoti so evropske države prispevale 12 reševalnih ekip, dve poljski bolnišnici, 5 naprednih zdravstvenih postaj, 38 medicinskih ekip in 6 sanitarnih enot. Evropska unija je za obnovo in dolgoročni razvoj Haitija skupno namenila več kot 1,2 milijarde evrov, kar jo uvršča med največje donatorice otoški državi. Skupnost se je tudi zavezala, da Haitiju ne bo pomagala samo takoj po katastrofi, temveč se je zavzela za dolgotrajno in celostno obnovo, med katero spada tudi obnova demokratičnih institucij in procesov, da bo lahko Haiti po prenehanju pomoči deloval samostojno in kontinuirano.

1. 1 Metodološko- hipotetični okvir

1. 1. 1 Metode dela in struktura analize

V procesu pisanja diplomske naloge bom uporabila več metod družboslovnega raziskovanja. Sprva bom uporabila metodo zbiranja virov, relevantnih za tematiko, ki jo bom preučevala. V teoretičnem delu bom uporabila deskriptivno analizo za opis področja civilne

zaščite na ravni Evropske unije. Uporabila bom tudi analizo vsebine relevantnih pisnih virov, kot so primarni viri (dokumenti, resolucije, pravilniki) in pa predvsem sekundarni viri (samostojne publikacije, revije in internet). V nadaljevanju se bom osredotočila na študijo primera, ki jo bom poimenovala Odziv civilne zaščite Evropske unije ob primeru potresa na Haitiju. V tem delu bom uporabila sekundarne vire, predvsem vire z interneta, saj je tematika še dokaj sveža. Osredotočila se bom na večje in priznane televizijske hiše ter seveda na kakovostne časopise. Kar se tiče odzivov Evropske unije, bom največ informacij pridobila z njihove uradne strani, literaturo bom črpala tudi iz raznih baz podatkov, ki vsebujejo mnogo člankov na obravnavano temo. Za teoretični del pa bom uporabila literaturo iz raznih strokovnih knjig ter znanstvenih revij oziroma člankov.

Namen diplomske naloge je predstaviti delovanje področja civilne zaščite Evropske unije in njen odziv na potres na Haitiju. Sprva se bom osredotočila na teoretičen del, kjer bom najprej na splošno opisala področje civilne zaščite na ravni Unije in se v nadaljevanju opredelila na dva najpomembnejša instrumenta, ki sta: Akcijski program Skupnosti na področju civilne zaščite in pa mehanizem Skupnosti za krepitev sodelovanja na področju civilne zaščite. Opisala bom delovanje teh dveh instrumentov, njun namen ter cilje in pa pogoje, ob katerih se ta instrumenta aktivirata. V nadaljevanju bom opisala faze ukrepanja ob nesrečah na ravni Unije, podrobno bom opisala fazo pripravljenosti, fazo aktiviranja, fazo potovanja, fazo prihoda v državo, fazo nudenja pomoči oziroma reševanja, fazo prenehanja nudenja pomoči oziroma reševanja in pa fazo evalvacije. Ko bom zaključila s teoretičnim delom, se bom osredotočila na sam potres. Sprva bom opisala vzroke zanj in zakaj je terjal tako veliko žrtev, nato se bom osredotočila na sam opis in pa potek potresa, ter na njegove katastrofalne posledice, kjer se bom opredelila na materialno in finančno škodo ter pa seveda na same žrtve. Nato bom prešla k analizi odziva civilne zaščite Evropske unije na potres na Haitiju. Sprva bom navedla bistvene vzroke za odziv Evropske unije, nato bom opisala razno pomoč, ki jo je Unija ponudila Haitiju v sklopu svojih mehanizmov, osredotočila se bom na finančno pomoč, na materialno pomoč in na pomoč v številu raznih strokovnjakov, zdravnikov, reševalcev ter prostovoljcev. Proti koncu ne bom pozabila predstaviti Mednarodne donatorske konference za pomoč Haitiju, kjer je med najbolj aktivnimi članicami prisostvovala tudi Evropska unija in se tako izkazala kot ena največjih donatoric prizadeti državi.

Na koncu bom podala ocenitev pomoči Evropske unije Haitiju, ali je bila pomoč nudena pravočasno ali je bila pomoč zadostna v finančnem, materialnem smislu in pa v smislu nudenja osebja. Kot priloge bom v zaključku dodala nekaj slik, razne zemljevide, ki

prikazujejo področje Haitija in epicenter potresa. Prikazala bom tudi katastrofalne posledice potresa, na koncu pa bom priložila še slike, ki prikazujejo nudeno pomoč Haitiju.

1. 1. 2 Hipotezi

Na samem začetku pisanja diplomske naloge sem postavila dve hipotezi, ki sem ju poskušala skozi pisanje dokazati in na koncu seveda tudi potrditi. Prva hipoteza se nanaša na odziv civilne zaščite Evropske unije ter celotne organizacije na potres in se glasi: Odziv civilne zaščite Evropske unije na potres je bil učinkovit in pravočasen, odzvala se je preko mehanizma Skupnosti za krepitev sodelovanja na področju civilne zaščite in tako bistveno prispevala k izboljšanju razmer na otoku. Evropska unija se je tudi kot celotna organizacija odzvala primerno in tako tudi v finančnem smislu pripomogla k umirjanju razmer. Druga hipoteza pa temelji na uporabi novih instrumentov v kriznih razmerah v okviru civilne zaščite: Civilna zaščita v Evropski uniji je v konkretnem primeru Haitija prvič uporabila določene zmogljivosti kar pomeni, da je bila tovrstna situacija tudi priložnost za preverjanje novih instrumentov ter možnost, da se Unija v prihodnosti izkaže še hitreje in učinkoviteje.

2. CIVILNA ZAŠČITA V EVROPSKI UNIJI

Področje civilne zaščite (CZ) je eno od evropskih politik, kjer sodelovanje poteka po načelu subsidiarnosti. Primarno vlogo pri obvladovanju nesreč ohranjajo države, aktivnosti na ravni Skupnosti pa smiselno podpirajo in dopolnjujejo nacionalne dejavnosti, predvsem ob večjih nesrečah, ki presegajo zmožnosti posameznih držav. Sodelovanje na področju CZ na ravni Skupnosti je namenjeno boljši zaščiti ljudi, okolja, premoženja in kulturne dediščine ob večjih naravnih in tehnoloških nesrečah, ki se zgodijo v Evropski uniji (EU), pa tudi zunaj nje. Dejavnosti CZ naj bi prispevale k zmanjšanju števila žrtev in poškodovanih ob nesrečah ter okoljske in ekonomske škode, hkrati pa k boljši socialni povezanosti in solidarnosti med evropskimi državljani (Volaj 2005, 238). Sodelovanje je namenjeno doseganju naslednjih konkretnih ciljev:

1. na področju preventive in pripravljenosti:
  - podpora nacionalnim, regionalnim in lokalnim aktivnostim pri zmanjševanju nesreč in pripravljenosti pripadnikov sil zaščite in reševanja,
  - vzpostavitvi načinov za uspešno sodelovanje med nacionalnimi entitetami za zaščito in reševanje ob nesrečah, kjer je takšno sodelovanje potrebno,
  - vzpostavitvi in izvedbi izobraževalnih programov za pripadnike intervencijskih enot, koordinatorje in strokovnjake s področja ocenjevanja,
  - poglobljenemu sodelovanju s partnerskimi državami in državami v Mediteranski regiji,
2. na področju informiranja:
  - prispevanje k informiranju javnosti in s tem k izboljšanju ravni samozaščite med evropskimi državljani,
  - zbiranju in posredovanju informacij o nesrečah,
  - zbiranju informacij o silah in sredstvih v državah članicah, ki delujejo v okviru CZ in vojske, ter pridobivanju informacij o medicinskih sredstvih,
  - zagotovitvi učinkovite izmenjave informacij med komisijo in odgovornimi institucijami v državah članicah Unije,
3. na področju intervencij:
  - v primeru nesreče pomagati pri hitri mobilizaciji intervencijskih enot, strokovnjakov in ostalih zaprosenih sredstev,
  - nuditi tehnično pomoč, vključno s satelitskimi slikami,
4. na področju odprave posledic nesreč in analiz o nesrečah:
  - izmenjavati si izkušnje, pridobljene v intervencijah,

- zagotavljati finančno pomoč preko Solidarnostnega sklada (Berglez in drugi 2007, 272).

Za doseganje zgoraj navedenih ciljev obstajajo na področju CZ na ravni Skupnosti trije instrumenti, ki so v pristojnosti Generalnega direktorata za okolje, Enote za civilno zaščito:

- Akcijski program Skupnosti na področju civilne zaščite (Akcijski program CZ), preko katerega se zagotavljajo finančna sredstva za financiranje preventivnih dejavnosti, aktivnosti na področju pripravljenosti in učinkovitega odziva,
- Mehanizem Skupnosti za krepitev sodelovanja na področju civilne zaščite (mehanizem Skupnosti CZ) je operativni instrument, ki je namenjen izboljšanju pripravljenosti in takojšnji mobilizaciji pomoči v primeru naravnih in tehnoloških nesreč,
- Okvir skupnosti za sodelovanje ob naključnem ali namernem onesnaženju morja, ki opredeljuje ukrepe za izboljšanje pripravljenosti na morju (Berglez 2008, 39–40).

2. 1 Akcijski program Skupnosti na področju civilne zaščite

S sklepom Sveta EU, z dne 19. decembra 1997, je bil vzpostavljen Akcijski program CZ. Namenjen naj bi bil podpora in dopolnitvi državam članicam, prizadevanju na nacionalni, regionalni in lokalni ravni z izvajanjem ukrepov za varovanje oseb, premoženja in okolja v primeru naravnih in tehnoloških nesreč. Prav tako naj bi izvajal ukrepe, ki bi lajšali sodelovanje, izmenjavo izkušenj in medsebojno pomoč med državami članicami (European Civil Protection 2010). V skladu z načelom subsidiarnosti aktivnosti na področju Unije dopolnjuje državne politike na področju CZ z željo, da bi izboljšali učinkovitost, zmanjšali izgube človeških življenj, poškodbe ter materialne, gospodarske in okoljske škode. Pri uresnitvi Akcijskega programa CZ, ki naj bi trajal od 1. januarja 1998, naj bi komisiji EU pomagal odbor stalnih predstavnikov iz držav članic EU. Leta 1999 pa je bil z odločbo Sveta EU Akcijski program CZ oblikovan za obdobje od 1. januarja 2000 do 31. decembra 2004 (Berglez 2008, 45). Program zagotavlja finančno podporo, v obliki nepovratnih sredstev, za dejavnosti, kot so veliki projekti splošnega interesa za več držav članic, razne delavnice, konference, kot tudi za informacije in razne druge podporne dejavnosti. Posamezni ukrepi naj bi temeljili na:

- preprečevanju nevarnosti in škode za ljudi, premoženje in okolje, v primeru naravnih in tehnoloških nesreč,
- povečanju stopnje pripravljenosti tistih, ki sodelujejo z CZ v državah članicah, da se poveča njihova sposobnost odzivanja na nesreče,
- odkrivanju in preučevanju vzrokov nesreč,

- izboljšanju sredstev in metod napovedovanja, tehnik in metod odzivanja ter takojšnji pomoči ob nesrečah,
- obveščanju javnosti, izobraževanju in ozaveščanju kot pomoči državljanom, da povečajo učinek samozaščite (European Civil Protection 2010).

Na podlagi aktualnih dogodkov (poplave v srednji in vzhodni Evropi, nesreča tankerja Prestige v Španiji, gozdni požari v Južni Evropi) je bil Akcijski program CZ podaljšan za obdobje dveh let, in sicer do 31. decembra 2006, s tem pa je bilo to leto tudi zadnje leto za financiranje ukrepov v okviru Akcijskega programa CZ. Komisija namerava podaljšati ali vzpostaviti nove instrumente Skupnosti v novi finančni perspektivi EU za obdobje 2007-2013 (European Civil Protection 2010). Glavna značilnost novega pristopa k financiranju je poenotenje številnih ločenih finančnih tokov Evropske skupnosti v enoten okvir šestih finančnih instrumentov. Tovrsten način naj bi zagotavljal boljši pregled in večjo učinkovitost financiranja civilnih dejavnosti Evropske skupnosti (Snoj 2007, 48).

2. 2 Mehanizem Skupnosti za krepitev sodelovanja na področju civilne zaščite

Mehanizem Skupnosti CZ je bil ustanovljen na podlagi Odločbe Sveta 2001/ 792/ EC, Euratom, z dne 23. oktobra 2001, in je operativno začel delovati 1. januarja 2002 (Volaj 2005, 19). Mehanizem Skupnosti CZ zagotavlja sodelovanje Skupnosti in držav članic ob večjih nesrečah ali ob neposredni nevarnosti nesreč. Naloga mehanizma Skupnosti CZ ob večji nesreči znotraj ali zunaj območja EU je podpora hitremu odzivu držav članic in usklajevanje evropske pomoči ob nesreči. Cilj delovanja mehanizma Skupnosti CZ je kar najučinkovitejša pomoč državi, ki je za pomoč zaprosila. Ob njegovem aktiviranju ima pomembno vlogo tudi država, ki predseduje Svetu EU. Naloge izhajajo iz pravnih podlag mehanizma in zajemajo politično in strateško usklajevanje evropskega odziva (Torkar 2008, 20).

2. 2. 1 Pravna podlaga delovanja mehanizma Skupnosti CZ ob odzivu na nesrečo

Temelj delovanja mehanizma Skupnosti CZ ob odzivu na nesrečo je odločba Sveta o vzpostavitvi mehanizma Skupnosti na področju civilne zaščite (prenova) iz leta 2007. Ta odločba je nadomestila odločbo Sveta o vzpostavitvi mehanizma Skupnosti za pospeševanje okrepljenega sodelovanja na področju civilne zaščite iz leta 2001. Namen prenove mehanizma je bil predvsem doslednejše in učinkovitejše odzivanje EU ob nesrečah. Prenova je bila pripravljena na podlagi izkušenj, ki jih je mehanizem Skupnosti CZ pridobil v obdobju od ustanovitve, ter izkušnje ob zadnjih velikih nesrečah, predvsem cunamija v JV Aziji konec leta 2004. Odločba Sveta predvideva dva postopka delovanja mehanizma Skupnosti CZ. Ta

delitev se nanaša na to, ali se je nesreča dogodila znotraj ali zunaj EU. Ob nesreči v državah članicah je prizadeta država sama odgovorna za vodenje intervencije in usklajevanje pomoči. Predsedujoča država v takem primeru nima vloge pri zagotavljanju povečanja učinkovitosti pomoči. Drugače pa je v tretjih državah, če se izvaja intervencija v okviru mehanizma CZ (Torkar 2008, 20).

Odločba iz leta 2007 je prinesla tudi nekatere novosti glede vloge predsedujoče države Svetu EU, predvsem pa je vlogo Evropske komisije in predsedujoče države natančneje opredelila. Vlogo operativnega usklajevanja skupne intervencije evropskih držav po prenovi izvaja Evropska komisija ali MIC (Monitoring and Information Centre). Predsedujoča država zagotavlja širšo oziroma politično in strateško usklajevanje s prizadeto državo, predvsem ob dogodkih, ko so zaradi velikosti nesreče vključene tudi druge institucije, na primer Svet EU ali Evropski parlament (Torkar 2008, 20).

2. 2. 2 Zmožljivosti mehanizma Skupnosti CZ za operativno delovanje

- Center za opazovanje in obveščanje (Monitoring and Information Centre- MIC)

Deluje pri Evropski komisiji, v Generalnem direktoratu za okolje, znotraj direktorata A, pristojnega za komunikacije, pravne zadeve in civilno zaščito. Spremlja dogajanje po svetu in ob večji nesreči in posebej, kadar prizadete države zaprosijo za pomoč, obvešča države članice. MIC je kontaktna točka mehanizma Skupnosti CZ in ob stalni dosegljivosti (24/7) zagotavlja operativno hrbtenico in informacijsko stičišče celotnemu mehanizmu Skupnosti CZ.

- Skupni komunikacijski in informacijski sistem (Common Emergency Communication and Information System- CECIS)

Predstavlja Programsko orodje za komuniciranje med MIC in državami članicami. Sistem omogoča izmenjavo informacij o nesreči, informacij o zaprosilu prizadete države in informacij o pomoči, ki jo države članice nudijo prizadeti državi.

- Ekipe za oceno stanja in/ ali usklajevanje

Te ekipe ob posamezni nesreči ustanovi Komisija in jih napoti na prizadeto območje. Njihova naloga je ocena potreb prizadete države po zmožljivosti CZ ter pospešitev in usklajevanje zmožljivosti CZ na kraju samem ter vzdrževanje zveze s pristojnimi organizacijami države, ki je zaprosila za pomoč (Torkar 2008, 21).

2. 2. 3 Operativno delovanje mehanizma Skupnosti CZ ob nesreči

Ob nesreči v državah članicah ali v tretjih državah lahko prizadeta država v primeru, kadar sama ne more zagotoviti nujnih reševalnih dejavnosti, zaprosi za pomoč druge države

ali mednarodno skupnost preko mednarodnih organizacij, na primer OZN, ali preko skupnosti držav, kot je EU. Ob večji nesreči, za katero se ocenjuje, da bi lahko preseгла zmožnost odziva prizadete, MIC predsedujoči državi takoj sporoči oceno položaja. Nasprotno lahko tudi predsedujoča država novico prva sporoči MIC. Dodatne informacije o dogodku in posledicah MIC izbira tudi ob podpori delegacije Evropske komisije v prizadeti državi ali preko GD ECHO, GD RELEX ali agencij OZN in veleposlaništev držav članic. Predsedujoča država po potrebi vzpostavi stik z prizadeto državo. Zaposilo za pomoč lahko prizadete države članice razpošljejo preko sistema CECIS, tretje države, ki sistema CECIS nimajo, pa z uradnim pisnim zapisilom na MIC (Volaj 2005, 239).

Ob pridobitvi zaprosila za pomoč je naloga predsedujoče države, da nemudoma oceni, ali bo aktiviranje mehanizma krizno upravljanje, kakor ga določa naslov V Pogodbe o Evropski uniji - določbe o skupni zunanji in varnostni politiki, ali pa bo sprožen običajni postopek delovanja mehanizma CZ. Pri tej oceni je najpomembnejša varnostna situacija, saj bi lahko napotitev reševalnih enot na konfliktna območja dodatno ogrozila varnost pripadnikov reševalnih enot. Pri tej odločitvi sta pomembni predhodna pripravljenost in ustrezna organiziranost predsedujoče države, da je sposobna hitro reagirati in oceniti nastali položaj. Po pridobitvi odločitve predsedujoče države MIC zaprosilo pošlje kontaktnim točkam držav članic. Ob nesrečah v tretjih državah in teoretično tudi ob nekaterih večjih dogodkih znotraj EU lahko MIC na prizadeto območje napoti strokovno ekipo za oceno stanja in/ ali za usklajevanje odziva na terenu (Torkar 2008, 280).

Naloga strokovne ekipe je ocena stanja in posledic nesreče. Taka ocena se izvede predvsem glede potreb po reševalnih enotah in potreb prizadetih prebivalcev za zagotovitev osnovnih pogojev za življenje. Ocena stanja in potreb na območju nesreče je neke vrste povratna informacija za usmerjanje mednarodne pomoči, s ciljem, da bi bila le - ta čim učinkovitejša in da bi dosegla tiste, ki jo najbolj potrebujejo. Druga naloga strokovnih skupin je usklajevanje intervencijskih ekip, njihovo zastopanje in vzdrževanje zveze s pristojnimi organi v prizadeti državi. MIC za delovanje skupine nudi logistično podporo, sredstva za komunikacijo in denarna sredstva. Člani skupine z Evropsko komisijo podpišejo pogodbo o izvedbi naloge (Volaj 2008, 239).

2. 2. 4 Uporaba mehanizma Skupnosti CZ v operacijah kriznega upravljanja

Mehanizem Skupnosti CZ se v operacije kriznega upravljanja iz okvira zunanje in varnostne politike (Pogodba o Evropski uniji, naslov V), lahko vključi samo skladno z določili Skupne deklaracije Sveta in Komisije glede uporabe mehanizma EU o CZ v kriznem

upravljanju iz leta 2003. V praksi ta način še ni bil preizkušen. Postopek delovanja/ uporabe mehanizma Skupnosti CZ v operacijah kriznega upravljanja naj bi se v glavnem uporabljal ob nesreči, ki se zgodi na območju, kjer zaradi zaostrenega notranjega položaja ali notranjih napetostih že poteka operacija kriznega upravljanja, ali pa se zaradi takih razmer razglasi ob intervenciji mehanizma Skupnosti CZ. Mehanizem vsebuje niz elementov in ukrepov, ki vključujejo:

- določanje intervencijskih ekip in druge podpore za intervencijo, ki je na voljo v državah članicah za intervencijo ob nesrečah,
- vzpostavitev in izvajanje programa usposabljanja za intervencijske ekipe in drugo intervencijsko podporo ter za strokovnjake ekip, odgovornih za oceno stanja in/ali koordinacijo,
- delavnice, seminarje in pilotne projekte o glavnih vidikih intervencij,
- ustanovitev in napotitev ekip, odgovornih za oceno stanja in/ali koordinacijo,
- ustanovitev in upravljanje Centra za spremljanje in informiranje (MIC),
- uvedbo in upravljanje skupnega komunikacijskega in informacijskega sistema za primer nesreč (CECIS),
- prispevek k vzpostavitvi sistemov za odkrivanje in zgodnje opozarjanje za nesreče,
- podpiranje držav članic pri dostopu do opreme in prevoznih sredstev,
- dopolnjevanje prevoza držav članic z zagotavljanjem dodatnih prevoznih sredstev,
- podpiranje konzularne pomoči državljanom EU v primeru večjih nesreč v tretjih državah na področju dejavnosti civilne zaščite, če za to zaprosijo konzularni organi držav članic,
- druge podporne in dopolnilne ukrepe, ki so potrebni v okviru mehanizma, kakor je navedeno v členu 4 Odločbe Sveta 2007/162/ES, Euratom, z dne 5. marca 2007, o vzpostavitvi finančnega instrumenta za CZ (Odločba Sveta o vzpostavitvi mehanizma Skupnosti na področju civilne zaščite 2007).

2.3 Faze ukrepanja ob nesrečah na ravni unije

V EU priročniku za pomoč pri intervencijah v okviru mehanizma Skupnosti CZ je intervencija razdeljena na sedem faz, in sicer:

1. faza pripravljenosti,
2. faza aktiviranja,
3. faza potovanja,
4. faza prihoda v prizadeto državo,

5. faza nudenja pomoči oziroma reševanja,
6. faza prenehanja nudenja pomoči oziroma reševanja,
7. faza evalvacije (Berglez 2008, 60).

Faza pripravljenosti

Faza priprave dejansko poteka vseskozi, ko se strokovnjaki oziroma enote izobražujejo v okviru mehanizma Skupnosti CZ ter seveda tudi na svojem strokovnem področju v okviru nacionalnih organizacij. V tej fazi morajo posamezniki, ki bi lahko bili poslani na intervencije CZ, predvsem:

- primerno skrbeti za svoje zdravje in redno opravljati zdravstvene preglede,
- poskrbeti za nemoteno življenje svojih družin v času svoje odsotnosti,
- urediti status v službi za čas morebitne odsotnosti,
- imeti ustrezno, veljavno dokumentacijo za prehod mej,
- poskrbeti za primerno opremo in oblačila (Berglez 2008, 60).

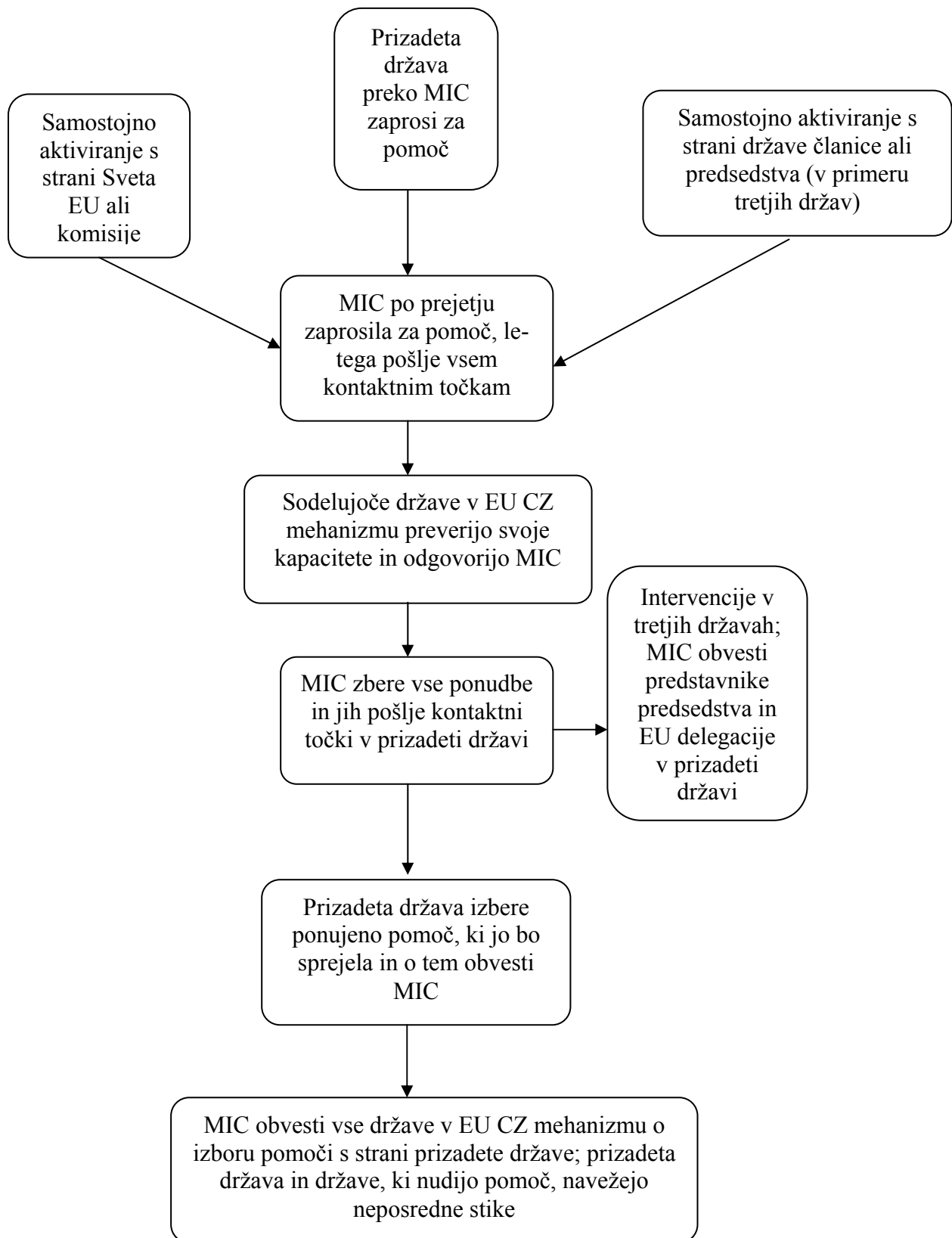
Faza aktiviranja

Prizadeta država naj bi v primeru večje nesreče, ki bi lahko imela čezmejne učinke in/ ali v primeru nesreče, zaprosila za pomoč preko mehanizma Skupnosti CZ, potencialno prizadeta država pa je dolžna o možnosti nesreče obvestiti MIC. MIC mora opozorilo po ustaljenih kanalih posredovati kontaktnim točkam držav, ki sodelujejo v mehanizmu Skupnosti CZ. Potencialno prizadeta država mora sproti obveščati MIC o vseh pomembnih spremembah, ta pa mora informacije posredovati naprej v skladu z ustaljenimi postopki. V primeru grožnje večje nesreče zunaj območja EU, MIC naveže stik s predstavniki države, ki predseduje Svetu EU in z ostalimi službami Komisije. Če država ob večji nesreči sama ni sposobna odpraviti posledic, lahko preko MIC zaprosi za pomoč. MIC posreduje zaprosilo za pomoč vsem sodelujočim državam, le - te pa morajo takoj obvestiti MIC o morebitni pomoči, ki jo lahko nudijo prizadeti državi. MIC nato informacije o ponujeni pomoči posreduje prizadeti državi, ta pa se odloči, katero pomoč bo sprejela. O tem obvesti MIC, ki posreduje informacijo državam, ki sodelujejo v mehanizmu Skupnosti CZ. Da bi zagotovila hitrejše operativno delovanje, ki je v teh primerih mnogokrat potrebno, država, ki ponudi pomoč, neposredno naveže stike s prizadeto državo in se dogovori o možni pomoči ter kasneje o odločitvi samo obvesti MIC, ta pa vse države, ki sodelujejo v mehanizmu Skupnosti CZ. Komisija EU lahko v prizadeto državo, ki je zaprosila za pomoč, pošlje tudi ekipe za oceno stanj in/ ali koordinacijo, ki o svojem delu obvešča Komisijo (Berglez 2008, 61–62).

V primeru nesreče zunaj EU, ki bi lahko zahtevala aktiviranje mehanizma Skupnosti CZ, lahko prizadeta tretja država zaprosi za pomoč preko Delegacije Evropske komisije oziroma stalnega predstavništva države, ki predseduje Svetu EU. Lahko pa komisija na lastno iniciativo aktivira MIC in obvesti prizadeto državo o potencialni pomoči, ki bi jo lahko nudili preko mehanizma Skupnosti CZ. MIC pa o razvoju dogodkov vseskozi obvešča državo, ki v tistem trenutku predseduje Svetu EU. Intervencije zunaj EU so lahko izpeljane kot samostojne operacije med prizadeto tretjo državo, MIC in državo, ki predseduje Svetu EU, ali v okviru intervencije, ki jo vodi EU, ali katera druga mednarodna organizacija. V primeru napotitve strokovnjakov v tretjo državo mora vodja intervencije sproti obveščati MIC o razvoju dogodkov, MIC pa poleg sodelujočih držav o tem obvešča tudi Predstavništvo Komisije v prizadeti državi, državo, ki predseduje Svetu EU, in ostale službe Komisije (Berglez 2008, 62).

SKICA 2.1: Aktiviranje pomoči

Vir: European Civil Protection (2010).

Faza potovanja

Če je v državo prejemnico potrebno potovati preko tretjih držav, je potrebno poskrbeti za vse potrebne dokumente za prestop meje in predvsem za varen prevoz specializirane opreme. Med prevozom je mogoče poskrbeti za izpolnitev obrazcev za pridobitev dokumentov za vstop v prizadeto državo. To je pomembno predvsem pri intervencijah v tretjih državah, ki niso članice EU. Strokovnjaki in/ ali enote naj bi bili točni pri prihodu na dogovorjeno mesto v državi prejemnici, da prizadeti državi ne povzročijo dodatnih težav (Berglez 2008, 65).

Faza prihoda v prizadeto državo

Ob prihodu v prizadeto državo je pomembno, da se upoštevajo vsi predpisi za prestop meje. Praviloma strokovnjaki in/ ali enote ob vstopu v državo pričaka na meji ali v sprejemnem centru koordinator Unije oziroma nekdo od njegovega osebja. Podatke o sprejemnem centru, kontaktih in prizadetem območju mora strokovnjakom in/ ali ekipam pred odhodom posredovati MIC. S pomočjo koordinatorja Unije naj bi prispeli strokovnjaki in/ ali enote vzpostavili stik z lokalnimi oblastmi za ukrepanje ob nesrečah (LEMA - Local Emergency Management Agency) ter jih obvestili o njihovih zmožnostih in sposobnostih. Po vzpostavitvi baze delovanja naj bi vodja enote vzpostavil stik z MIC in ga obvestil o njihovi lokaciji ter možnosti komuniciranja (Berglez 2008, 65).

Faza nudenja pomoči in reševanja

V tej fazi strokovnjaki in/ ali enote v skladu s svojo strokovno usposobljenostjo in usmeritvami lokalnih oblasti pomagajo pri reševanju in opravljanju drugih nalog. Najpomembnejše je spoštovanje pravil in predpisov v državi prejemnici pomoči. Za uspešno reševanje je potrebno vzpostaviti tudi dobro sodelovanje z ostalim mednarodnimi in nevladnimi organizacijami, ki nudijo pomoč. Predvsem je potrebna koordinacija s Centrom za usklajevanje dejavnosti na področju nesreče (OSOCC - On Site Operations Coordination Centre). To je center, ustanovljen na ravni ZN, njegov namen pa je usklajevati delo mednarodnih reševalnih humanitarnih služb med seboj in teh z lokalnimi organi ter organizacijami na nižji, lokalni ravni na območju nesreče. Sproti oziroma v skladu z zmožnostmi je o aktivnostih potrebno obveščati MIC, ki nadalje pošilja poročila vsem državam, ki sodelujejo v mehanizmu Skupnosti CZ (Berglez 2008, 66).

Faza prenehanja nujenja pomoči oziroma reševanja

Ko pomoč ni več potrebna oziroma jo intervencijske enote in/ ali strokovnjaki ne morejo več zagotavljati, o tem obvestijo MIC, ta pa nato uporablja standardne postopke kot v primeru zaprosila za pomoč. V primeru intervencije v tretji državi pa mora o prenehanju nujenja pomoči vodja intervenciji obvestiti MIC, ta pa naprej obvešča v skladu s postopki, ki veljajo za napotitev strokovnjakov v tretje države. Odločitev o prenehanju sprejemanja pomoči lahko kadarkoli sprejmejo oblasti prizadete države, strokovnjaki in/ ali enote pa jo morajo spoštovati. Pred odhodom je zopet potrebno poskrbeti za celotno dokumentacijo za izstop iz države ter prevoz oseb in opreme (Berglez 2008, 68).

Faza evalvacije

V skladu s predpisi Unije na področju CZ morajo poročila o nujenju pomoči znotraj območja EU in zunaj njega pripraviti:

- odgovorne organizacije v prizadeti državi,
- odgovorne organizacije v državi, ki so nudile pomoč preko mehanizma Skupnosti CZ,
- oficirji za zveze, ki so sodelovali pri nujenju pomoči,
- strokovnjaki unije, ki so bili poslani na intervencijo (Berglez 2008, 68).

3 POTRES NA HAITIJU

3. 1 Vzroki za potres

Žarišče potresa je nastalo v Karibski geotektonski plošči, ki jo na severu in delno na vzhodu omejuje Severnoameriška plošča, na jugu in delno na vzhodu pa Južnoameriška plošča. Na zahodu se pod Karibsko ploščo podriva manjša plošča Kokos. Meje med ploščami so konvergentne in divergentne na severu, na vzhodu in zahodu gre za subdukcijo, prav tako pa v pretežnem delu južnega dela plošče na območju Paname in severnih Andov. Plošča Nazca se s konvergentno in deloma divergentno mejo dotika Karibske plošče, le v manjšem delu v jugozahodnih predelih obravnavanega območja. Afriška plošča se proti obema ameriškima ploščama premika okoli 30 centimetrov na leto. Premiki med ostalimi ploščami so dokaj majhni, razen v conah subdukcije, kjer se na zahodu plošča Kokos podriva pod Karibsko s približno 67 mm/leto, na zahodu pa se ameriški plošči podrivata pod Karibsko ploščo okoli 27 mm/leto. Napetosti, ki nastajajo med naštetimi ploščami, so v preteklosti povzročile nastanek številnih potresov, vendar prav na tem območju, močnejših potresov ni bilo (Pucelj 2010).

V torek zvečer pa dno ni več preneslo napetosti, deset kilometrov globoko je počilo, nastala je več deset kilometrov dolga razpoka, v pičlih dveh sekundah je potresni val dosegel kopno in prestolnico. Seizmologi so pred takšno katastrofo svarili že dalj časa, a revne dežele seveda nimajo sredstev, ne ustreznih ljudi za učinkovitejšo zaščito in ustrezne gradnje. V nevarnosti je celotno karibsko območje, dejansko se tam srečujejo kar tri geološke mase, od zahoda pritiska velika kontinentalna Kokosova plošča, z vzhodne morske strani pa plošča, ki se pomika po dnu Atlantika. Srečata se prav pod karibskim otočjem Malih in Velikih Antilov, ki tvorijo manjšo plavajočo ploščo (Pucelj 2010).

Slaba geološka podlaga je tudi dejavnik, ki lahko pri isti magnitudi poveča učinke potresa za eno do tri stopnje po evropski potresni lestvici. Končno pa je bil odkrit pravi razlog za izjemno težke posledice potresa, to je bila globina žarišča. Potresi z magnitudo 7,0 in več so ponavadi globlji, vsaj 30 kilometrov ali več, le redko pa nastanejo v tako majhni globini, saj po prvih podatkih globina žarišča potresa ne presega reda velikosti med 10 in 15 km. Če je potresno žarišče plitvo pod površino, se bo stožec širjenja energije razširil na zelo majhnem območju, vendar bodo tu učinki zelo veliki. Obratno pa v primeru globokega žarišča stožec energije zajema velik prostor, vendar so učinki na površini majhni (Pucelj 2010).

Če pogledamo karto epicentrov potresov, vidimo, da je večina potresov v preteklosti nastajala zahodno od epicentralnega območja zadnjega potresa. Potresi so dosegali magnitudo do 5,0, le redki so to vrednost presegli, vendar niso presegli magnitudo 6,5. Globine žarišč so bile večinoma do 50 km, redkeje do 100 oziroma 150 km globine. Žarišča so večinoma nastajala ob divergentnih in konvergentnih conah, ponekod v conah subdukcije, le redko pa ob transformnih prelomih. Žarišče zadnjega potresa je nastalo ob zmičnem transformnem prelomu, ki je razmeroma plitev, zato je bilo tudi žarišče potresa v majhni globini (Pucelj 2010).

3. 2 Potek in posledice potresa

12. januarja malo pred peto uro popoldan je Haiti stresel potres sedme stopnje po Richterjevi lestvici, ki je trajal 35 sekund in predstavlja enega izmed najmočnejših potresov v zadnjih 200 letih na tem območju. Epicenter potresa je bil blizu površja zemlje, okoli 10 km pod površino in blizu mesta Leogane, okoli 17 km jugozahodno od prestolnice (Action Plan for National Recovery and Development of Haiti 2010). Dan po morilskem potresu je Haitijska prestolnica Port - au - Prince izgledala kot množično grobišče, po mestu se je širil vonj po razpadajočih truplih. Tisoče ljudi je bilo še vedno ujetih pod ruševinami, preživeli pa

so z lastnimi rokami kopali, da bi našli svoje svoje, žive ali mrtve. Izbruhnili so tudi prvi oboroženi spopadi, na ulicah pa so se pojavile oborožene skupine, ki so se odpravile na roparske pohode (Videmšek 2010).

16. januarja pa je Haiti stresel še močan popotresni sunek jakosti 4, 5 po Richterju. Po podatkih ameriškega centra za spremljanje potresov je bilo žarišče potresa le 25 kilometrov od haitijske prestolnice. Zaradi sunka so reševalci bili primorani prekiniti iskanje preživelih pod ruševinami, a so že po nekaj minutah nadaljevali z delom. Natanko dva tedna po katastrofalnem potresu sta Haiti stresla še dva popotresna sunka. Po podatkih ameriškega geološkega inštituta je imel eden od sunkov moč 4,4 stopnje po Richterjevi lestvici. Haiti je po rušilnem potresu sedme stopnje 12. januarja streslo še več kot 50 močnejših popotresnih sunkov. Najmočnejši je meril 5, 9 stopnje po Richterju (Siol. net 2010).

Razmere na Haitiju so bile vseskozi katastrofalne, pomoč je do ljudi prihajala prepočasi, mrtvih in ranjenih nikomur ni uspelo niti do konca prešteti, živi niso imeli od česa živeti, v zakulisju pa se je začelo politično prerivanje med nekdanjo kolonizatorico Francijo, sedanjo skrbnico Brazilijo, ki to počne pod pokroviteljstvom OZN, in močnimi sosednjimi Združenimi državami Amerike. Ključno vprašanje je, kdo je tudi v teh trenutkih pravi gospodar na otoku in pravi koordinator mednarodne pomoči, tako pa tudi edini, ki lahko drži roko nad obubožano otoško državico (Delo 2010c).

Potres 7. stopnje po Richterjevi lestvici je uničil kontrolni stolp, kar je oteževalo letalski promet, primanjkovalo je goriva za letala, ki so želela poleteti s Haitija, prav tako je primanjkovalo prostora za parkiranje letal. Pristanišča pa naj bi bila popolnoma uničena in preko njih ni bilo mogoče dostavljati pomoči. Dostavo pomoči do prebivalstva je oteževala tudi slaba infrastruktura, ki jo je dodatno uničil potres (Mladina 2010a). Na Haitiju ekipe reševalcev iz tujine niso morale računati niti na delno logistično podporo lokalnih ustanov, organizacij in organov. Poleg tega pa so bile razrušene, močno poškodovane in zato pretrgane tudi ceste in druge komunikacijske poti. Prebivalce porušenih območij je ogrožala še ena, nadvse nenavadna nadloga. Ker je potres porušil tudi zidove največjega državnega zapora, a so se ti očitno zrušili, ne da bi tamkajšnji zaporniki umrli ali ostali ujeti pod ruševinami, se je po okolici povsem nenadzirano potikalo tudi približno 4000 bolj ali manj nevarnih kriminalcev (Delo 2010c).

Na Haitiju je po potresu vladalo predvsem pomanjkanje vode in hrane, kriminalci pa so na ulicah prodajali zaloge pomoči hrane, na katerih je jasno pisalo, da niso za prodajo. Tolpe razbojnikov so kradle hrano in vodo, v določenih primerih pa so celo ukradeno prodajali nazaj žrtvam. Pretepi in nasilje v vrstah za razdeljevanje hrane so bili reden pojav. Mednarodne

enote so morale posredovati tudi s solzivcem, haitijska policija pa je bila dokaj neučinkovita (Mladina 2010b).

Med ruševinami haitijskega glavnega mesta so postopale številne tolpe, pripadniki katerih so bili oboroženi z mačetami in strelskim orožjem. V nevarnosti so bili predvsem konvoji Združenih narodov, ki so na območje dostavljali hrano in vodo, saj je obup ljudi postal tako močan, da so bili pripadniki novonastalih tolp pripravljani tudi pobijati. V zadnjih dneh je boj za hrano postal tako močan, da se nihče več ni zmenil za to, kdo jo najbolj potrebuje. V nevarnosti pa niso bili le konvoji s hrano, ampak tudi, naj se sliši še tako nenavadno, mrliški vozovi. Precej je bilo primerov, ko so ljudje iz lesenih krst odstranjevali trupla, da bi les odpeljali s seboj in ga uporabili za kurjavo. Pripadniki tolpe so postavljali cestne blokade in prežali tudi za vozili, ki bi prevažala kar koli njim uporabnega, seveda tudi denar (Delo 2010b).

Vpliv na prebivalstvo je bil ogromen. Približno 1, 5 milijona ljudi oziroma 15 % nacionalne populacije je bilo direktno prizadetih. Po poročilu nacionalnih oblasti je umrlo več kot 230. 000 ljudi, še več jih je bilo ranjenih. Okoli 1, 3 milijona ljudi je živelo v začasnih zavetiščih na območju Port - au - Princa in približno 600. 000 ljudi je zapustilo prizadeta območja v iskanju zavetišča kjerkoli drugje po državi. Obstoječi problemi pri zagotavljanju dostopa do hrane in osnovnih storitev so se zaostrovali. Potres je imel močan vpliv na človeške in institucionalne zmogljivosti, vplival je na javni in privatni sektor kot tudi na mednarodne tehnološke in finančne partnerje ter na nekatere nevladne organizacije (Action Plan for National Recovery and Development of Haiti 2010).

Ogromno je bilo tudi uničenje infrastrukture. Okoli 105. 000 domov je bilo popolnoma uničenih in približno 208. 000 poškodovanih. Več kot 1. 300 izobraževalnih institucij in več kot 50 bolnic ter zdravstvenih centrov je bilo porušeni ali pa neuporabnih. Poleg tega je neuporabno tudi glavno pristanišče države. Porušene so bile tudi pomembne zgradbe na otoku, kot so predsedniška palača, parlament, razna sodišča in večina javno administrativnih zgradb. Čeprav so bili okoljski indikatorji že pred katastrofo na zaskrbljujoči ravni, je potres povzročil še večji pritisk na okolje in naravne vire ter povečal ranljivost prebivalstva Haitija (Action Plan for National Recovery and Development of Haiti 2010).

Da bi pripravili oceno škode, žrtev in bodočih zahtev je približno 250 nacionalnih in mednarodnih strokovnjakov delovalo skoraj mesec dni, razdeljeni pa so bili v osem tematskih skupin: upravljanje; okolje in obvladovanje tveganja ter nesreč; družbeni sektor; infrastruktura; proizvodnja; medsektorske teme; teritorialni razvoj in makroekonomske analize (Action Plan for National Recovery and Development of Haiti 2010).

Celotna škoda, povzročena s strani potresa 12. januarja 2010, je bila ocenjena na 7,9 milijarde ameriških dolarjev, kar znaša več kot 120 % bruto državnega proizvoda za leto 2009. Prvič, odkar je bila pred 35 leti predstavljena metoda DALA za ocenjevanje škode in izgub, se je zgodilo, da so bili stroški nesreče tako veliki v primerjavi z državno ekonomijo. Največ škode in izgub je občutil privatni sektor, 5,5 milijarde ameriških dolarjev, medtem ko je javni sektor utrpel 2,4 milijarde škode. Vrednost uničenega fizičnega premoženja, vključujoč stanovanjske enote, šole, bolnišnice, stavbe, ceste, mostove, pristanišča in letališča je ocenjena na 4,3 milijarde ameriških dolarjev, kar znaša 55 % celotnih stroškov nesreče. Učinek na ekonomske tokove, kar vključuje izgubo proizvodnje, zmanjšanje prihodkov od prodaje, izguba zaposlitve in plač ter povečanje proizvodnih stroškov je bil ocenjen na 3,6 milijard ameriških dolarjev (Action Plan for National Recovery and Development of Haiti 2010).

Nedvoumno so gospodinjstva sektor, ki je bil v potresu najbolj prizadet, saj celotno škodo ocenjujejo na 2,3 milijona ameriških dolarjev. Ta številka zavzema uničenje različnih tipov in kvalitet stanovanjskih enot ter vrednost delno poškodovanih hiš in gospodinjstev potrebnih. Stanovanjski sektor torej predstavlja približno 40 % učinkov potresa in je bil med nesrečo najbolj poškodovan, sledijo pa mu: trgovina (639 milijonov škode), transport in javne administracijske stavbe (595 milijonov škode) in izobraževanje in zdravje (zavzemata 6 % celotne škode). Celotna vrednost zahtev za obnovo znaša 11,5 milijard ameriških dolarjev:

- 50 % za družbeni sektor,
- 17 % za infrastrukturo, vključujoč stanovanja,
- 15 % za okolje in obvladovanje tveganja in nesreč,
- 9 % za proizvodnjo, kmetijstvo, trgovino in industrijo,
- 7 % za upravljanje
- 4 % za ostale prizadete sektorje (Action Plan for National Recovery and Development of Haiti 2010).

4 ODZIVI EVROPSKE UNIJE NA POTRES NA HAITIJU

4.1 Vzroki za odziv

Evropska unija oziroma Evropski parlament je 10. februarja 2010 sprejel resolucijo o nedavnem potresu na Haitiju, kjer je sprva navajal predvsem razloge za svojo pomoč Haitiju. Očitni in bistveni razlog za nudenje pomoči otoški državi je bil seveda potres, ki je 12. januarja 2010 prizadel Haiti s številnimi popotresnimi sunki, in je povzročil katastrofalno

škodo v mestih Port- au- Prince in Jecmel ter drugih naseljih na tem območju. Bistveni razlog, ki izhaja iz samega potresa, so seveda smrtne žrtve, pomoč pa bo usmerjena predvsem na 3 milijone neposredno prizadetih ljudi. Po poročilih urada Združenih narodov za usklajevanje humanitarnih zadev (OCHA), milijon ljudi v državi potrebuje zavetje, 600. 000 ljudi pa je notranje razseljenih. Po ocenah Haitijske vlade je 235. 000 ljudi zapustilo Port- au- Prince, do milijon ljudi pa bi lahko iz mest odšlo na podeželje, kar bi pomenilo dodatno breme za že tako ranljive skupnosti (Resolucija Evropskega parlamenta 2010).

Eden izmed vzrokov pomoči je dejstvo, da je v državi, kjer skoraj 60 % prebivalstva živi na podeželju in 70 % z manj kot 2 USD na dan, okrog 1, 8 milijona ljudi že pred potresom živelo v negotovosti glede preskrbe z hrano. Ker so desetletja politične nestabilnosti pred potresom pripomogla k oslabitvi vladnih ustanov in zmožnosti države, da zagotavlja osnovne javne storitve, in ker je škoda, ki jo je povzročil potres, ohromila sposobnost države, da bi dejavno sodelovala pri prizadevanjih za pomoč, zaradi česar se je položaj še poslabšal (Resolucija Evropskega parlamenta 2010).

Pomoč nudijo, ker je Haiti ohromljen zaradi zunanjega dolga v višini okoli milijarde ameriških dolarjev, ki je bil že pred potresom ovira za razvoj Haitija in lahko ogrozi prizadevanje države, da bi si opomogla. EU pa je mnenja, da je takojšnja obnova zmogljivosti Haitija za delovanje demokracije in vlade bistvena za napredek od zagotavljanja prve faze nujne pomoči k pomembni nalogi obnove te države (Resolucija Evropskega parlamenta 2010).

4. 2 Potek pomoči

Evropska komisija se je na potres odzvala s sprejetjem odločitve po hitrem postopku, ki narekuje takojšnjo pomoč Haitiju v vrednosti treh milijonov evrov. Poleg tega je bil aktiviran mehanizem Skupnosti CZ s svojim Centrom za opazovanje in obveščanje, ki je zadolžen za koordinacijo aktivnosti. Sredstva za pomoč pa so pošiljali skozi humanitarno pomoč komisije, torej preko urada Skupnosti za humanitarno pomoč, ki je v pristojnosti komisarja Karla de Guchta. Komisija pa je že na splošno ena največjih donatorjev Haitiju, saj je od leta 2008 prispevala okoli 28 milijonov evrov (European Commission 2010).

Po uničujočem potresu, ki je prizadel otoško državo 12. januarja, je mehanizem Skupnosti CZ prejel prošnjo za pomoč od haitijskih oblasti (European Civil Protection 2010). Preko mehanizma Skupnosti CZ je Evropska komisija usklajevala pomoč iz 25 držav članic. V celoti so evropske države prispevale 12 reševalnih ekip, 2 poljski bolnišnici, 5 naprednih zdravstvenih postaj, 38 medicinskih ekip in 6 sanitarnih enot (European Commission 2010).

Reševalne ekipe je sestavljalo približno 400 pripadnikov, ki so jih spremljali reševalni psi, skupno pa so iz ruševin rešili 130 ljudi (Europa Press releases RAPID 2010).

Prva od ekip CZ EU je prispela na Haiti 14. januarja. Sestavljali so jo strokovnjaki držav članic ter uradniki za zveze iz Centra za opazovanje in obveščanje. Ekipe je usklajevala prihajajočo pomoč iz Evrope, podpirala Organizacijo združenih narodov (OZN) ter izvajala oceno potreb na prizadetih območjih. V mnogih primerih so tako povečali učinkovitost evropskih prizadevanj. Na primer, olajšali so usklajevanje med belgijsko in italijansko poljsko bolnišnico in tako optimizirali takojšnje zdravljenje bolnikov, Nemčiji pa so pomagali urediti prevoz 30 ton različne opreme na tri različne lokacije. Prednostne naloge ekipe pa so seveda bile iskanje in reševanje preživelih ter zagotavljanje zdravstvenih pripomočkov. Poleg tega je bilo potrebno zagotavljati tudi zavetja, prečiščevanje vode in drugo humanitarno pomoč (European Commission 2010). Humanitarna pomoč EU in ekipe CZ so na kraju nesreče tesno sodelovali, tako kot je mehanizem skupnosti CZ tesno sodeloval z drugimi akterji EU in OZN (European Civil Protection 2010).

Medtem ko mehanizem Skupnosti CZ temelji na prostovoljnih prispevkih držav članic, je vzporedno okrepljeno orodje za odziv na nesrečo držav članic. Predvsem lahko sofinancira prevoz pomoči do 50 %, lahko pa ga pomaga tudi organizirati. Center za spremljanje in informiranje (MIC) je odobril več kot 1,5 milijona evrov za sofinanciranje prevoza pomoči, tako so organizirali pet tovornih letov v prizadeto državo in pospešili prihod pomoči, do konca kratkoročne pomoči pa so za sofinanciranje prevoza pomoči prispevali 4,4 milijone evrov (Europa Press release RAPID 2010).

Prvič v zgodovini so se v nesreči uporabile nekatere evropske zmogljivosti hitrega odziva financirane s strani EU. Prvič v zgodovini je Evropska komisija na kraj nesreče odposlala dva evropska modula (čiščenje vode in napredno zdravstveno pomoč s kirurgijo), ki izhajata iz pilotnega projekta Zmožnost hitrega odzivanja (European Commission 2010). Napredna zdravstvena pomoč s kirurgijo, vodena s strani Italije, je zdravila približno 50 bolnikov dnevno, od katerih so skoraj vsi potrebovali operacijo zaradi množične travme. Poljska bolnišnica, poslana preko mehanizma Skupnosti CZ s strani Belgije, pa je dnevno zdravila 60 do 80 bolnikov, rojena sta bila celo dva otroka. Francoska poljska bolnišnica je delovala od 18. januarja in je obravnavala 145 oseb ter izvedla 8 kirurških posegov. Francoska zdravstvena ekipa je podpirala tudi 4 lokalne bolnišnice (European Civil Protection 2010).

V prestolnici Haitija je bilo operativnih 20 enot za prečiščevanje vode, ena izmed njih je bila tudi evropska enota za prečiščevanje vode, sofinancirana s strani pilotnega projekta

Zmožnosti hitrega odzivanja. Ta enota je zagotavljala čisto vodo 20. 000 ljudem, vendar je distribucija pitne vode še vedno ostajala velik izziv. Med prioritetami za takojšnjo pomoč Haitiju je bilo potrebnih 200. 000 šotorov. Skupno je 9 članic EU prispevalo 1. 342 šotorov za približno 8. 200 oseb. Nujna zavetja so tako ostajala glavni problem, ocene so pokazale, da zavetje potrebuje približno milijon ljudi. Italija je tako ponudila 1. 000 šotorov, vsak pa lahko nudi zavetje za 10 ljudi (European Union @ United Nations Partnership in Action 2010).

Obseg proračuna EU za tujo pomoč znaša 8 milijard evrov, od tega je približno 45 % namenjenih za humanitarno pomoč in razvojno delo, vendar je 24 ur po potresu EU kot institucija Haitiju namenila samo 3 milijone evrov. Individualno so države članice izrekle velikodušne obljube, Evropska komisija pa se je še vedno ubadala s koordinacijo enotnega odgovora na katastrofalni dogodek (Reuters 2010). Nato so se v Bruslju 18. januarja sestali razvojni ministri EU, ki so razpravljali o pomoči opustošenemu Haitiju. Na kriznem sestanku je britanska vlada uradno naznanila, da bo potrojila humanitarno pomoč, ki jo namerava nameniti Haitiju, in sicer na skoraj 23 milijonov evrov; Francija pa, da bo Haitiju namenila deset milijonov evrov nujne humanitarne pomoči. EU je medtem sporočila, da bo za pomoč pri obnovi Haitija namenila preko 400 milijonov evrov finančne pomoči, in sicer bo Evropska komisija prispevala 330 milijonov evrov, države članice pa 92 milijonov evrov (Delo 2010a).

Iskalne in reševalne dejavnosti so se 20. januarja nadaljevale, vendar se je ta faza počasi bližala koncu, saj so reševalne ekipe počasi zapuščale Haiti. Prednostne dejavnosti so se usmerile na organiziranje zračnega mostu, na odstranitev ruševin in naplavin ter ponovni vzpostavitev nujnih storitev, kot so komunalne storitve, telekomunikacije in razne druge humanitarne dejavnosti. Države članice EU so ponudile še več pomoči, predvsem zdravila, zatočišča in druge nujne pripomočke (European Civil Protection 2010).

22. januarja je Haiti zapustila prva ekipa EU, ki je nudila pomoč že od 14. januarja, zamenjala pa jo je sveža ekipa strokovnjakov evropske CZ. Sestavljalo jo je šest strokovnjakov iz Italije, Danske, Švedske, Nizozemske, Španije in Francije ter dva uradnika za zveze, pripadnika Centra za spremljanje in informiranje. Ekipa evropskih strokovnjakov je še naprej pomagala pri usklajevanju mednarodne pomoči in pri koordinaciji prihajajoče evropske pomoči, opravljala je delo na treh najbolj prizadetih področjih Port- au- Prince, Leogane in Jacmel. Ekipa reševalcev je bila v stalnem stiku s strokovnjaki iz Urada Skupnosti za humanitarno pomoč, sestala pa se je tudi s predsednikom države in pa s predsednikom vlade Haitija, da bi preučili nujne potrebe prebivalcev, kot so zavetje in hrana. 25. januarja se je faza iskanja in reševanja tudi uradno končala. Mednarodne enote so izpod ruševin rešile 133 ljudi (Relief Web 2010).

Ekipa CZ EU je obiskala mnogo zdravstvenih enot, enot za prečiščevanje vode in pa ostalih enot, poslanih s strani EU. Prav tako je pomagala odhajajočim ekipam organizirati prevoz in predajo opreme drugim organizacijam na terenu. En član ekipe je bil nastanjen v Leogane, kjer je izvajal skupne naloge z OZN. Ekipa CZ je med drugim olajšala začetek obnovitvene faze in dolgotrajno pomoč EU. 1. februarja so v prestolnico prispeli tudi štirje strokovnjaki poslani s strani Evropske komisije, z nalogo priprave programa za dolgoročno pomoč Haitiju v vrednosti 100 milijonov evrov (European Civil Protection 2010).

EU je 12. februarja naznanila zagon prizadevanj za vzpostavitev misije za gradnjo zatočišč za brezdomce na Haitiju pred deževnim obdobjem, ki se je začela marca. Logistično podporo pri gradnji zatočišč naj bi zagotovili vojaki, vendar pa so v Bruslju poudarili, da to nikakor ne bo vojaška misija, kakršna je na primer Atalanta za boj proti somalijskim piratom. Zagon prizadevanj za vzpostavitev misije je v Bruslju napovedala visoka zunanja predstavnik EU Catherine Ashton. Tako se je EU po njenih besedah odzvala na prošnjo, ki jo je nanjo naslovil predsednik haitijske vlade Jean-Max Bellerive. Evropska komisija je ob tem predlagala, da bi iz rezerv za nujno pomoč iz proračuna EU namenili še 90 milijonov evrov. Levji delež tega denarja naj bi bil namenjen prav gradnji zavetišč za brezdomce v karibski državi po januarskem potresu (Brstovšek 2010).

Vsaj 300 vojaških policistov iz EU je pomagalo vzdrževati red na Haitiju. Pripadnike so poslale Francija, Italija, Španija, Portugalska in Nizozemska. EU je zagotovila tudi inženirsko enoto in opremo za čiščenje cest ter podporo pri razdeljevanju pomoči, ki je prihajala po morju. V potresu je bilo težje poškodovano tudi glavno haitijsko pristanišče. Zunanji ministri EU so sklep o pošiljanju enot sprejeli 25. januarja, potem ko so Združeni narodi prosili za pomoč pri obvladovanju množic in razdeljevanju pomoči. Ministri so se tudi odločili, da bodo v Bruslju ustanovili urad za koordinacijo vojaške in druge pomoči (Evropska komisija 2010a).

25. januarja so se v Montrealu zbrali predstavniki 20 držav in organizacij, vključno z EU, da bi se dogovorili o mednarodni donatorski konferenci in določili prednostne naloge za obnovo države. EU je Haitiju namenila že več kot 400 milijonov evrov. Približno polovica teh sredstev bo prerazporejenih iz sredstev, ki so bila že prej namenjena karibski državi. Dva tedna po potresu je bil poudarek predvsem na pomoči preživelim. Strokovnjaki EU na Haitiju so poročali o odpravljanju logističnih težav, ki so na začetku ovirala reševanje ljudi. Tako je zdaj treba poskrbeti za ustrezna prebivališča na stotine tisočev ljudi, ki so ostali brez strehe nad glavo. „Potrebe so gromozanske, organizacija zahteva izjemne napore, koordinacija pa še večje, vendar se razmere počasi izboljšujejo,“ je dejala Susana Perez Diaz iz urada EU za

humanitarno pomoč ECHO. Skoraj 700 strokovnjakov EU na Haitiju koordinira pošiljke hrane, zdravil, odej, šotorov, vode in goriva (Delo 2010d).

1. marca je Haiti obiskala evropska komisarka za mednarodno sodelovanje, humanitarno pomoč in krizno odzivanje Kristalina Georgieva. V okviru svojega obiska se je sestala z novo ekipo CZ EU, ki je na isti dan prispela na Haiti. Na poziv predsednika vlade Haitija je Francija v okviru EU ponudila nujno vojaško pomoč, ki je zajemala inženirsko enoto sposobno zagotoviti zavetja za prebivalstvo. Da bi zagotovili celovito usklajevanje evropskih vojaških sredstev s civilnim humanitarnim prizadevanjem je EU na Haiti poslala še tretjo ekipo civilne zaščite. Dva strokovnjaka na področju usklajevanja iz držav članic in en strokovnjak za zveze iz Centra za opazovanje in obveščanje so lajšali identifikacijo preciznih nalog za prihajajočo vojaško pomoč, zlasti na področju zatočišč, higiene in infrastrukture. Za zagotavljanje tehnične pomoči na kraju samem je MIC aktiviral Ekipo za tehnično pomoč in podporo z Danske, ki je bila sofinancirana s strani EU (Delo 2010a).

EU je za obnovo in dolgoročni razvoj Haitija skupno namenila več kot 1,2 milijarde evrov. Visoka predstavnica za zunanjo in varnostno politiko EU Catherine Ashton je Haiti pozvala, naj pripravi desetletni gospodarski načrt, ki ne bi temeljil samo na obnovi, ampak tudi na razvoju in rasti. „Evropska unija se zaveda, da se morajo za obnovo Haitija zavzeti tudi njene partnerske države pri razvoju,“ je povedala Ashtonova (Evropska komisija 2010b).

4.3 Mednarodna donatorska konferenca

Mednarodno donatorsko konferenco z naslovom Za novo prihodnost Haitija so 31. marca pripravili Združeni narodi in ZDA, v sodelovanju z vlado Haitija, ter s podporo Brazilije, Kanade, Francije, Španije in seveda Evropske unije (Leviev– Sawyer 2010).

Glavni cilj donatorske konference je bilo zagotoviti sredstva za obnovo Haitija iz javnih, zasebnih, nevladnih in večstranskih ustanov, da se zbere 3,8 milijarde dolarjev, potrebnih za obnovo v naslednjih dveh letih. Evropski državljani in organizacije civilne družbe so že izkazali solidarnost in podporo Haitiju ter skupaj zbrali več kot 600 milijonov evrov za njegovo obnovo (Živim. Eu 2010).

Predstavniki haitijske vlade in mednarodne skupnosti so porabili več tednov, da so sestavili načrt za obnovo države. Prvi del načrta bo trajal 18 mesecev, takrat naj bi se posvetili obnovi porušene infrastrukture, vladnih prostorov, bolnišnic in šol, stal pa naj bi štiri milijarde dolarjev. Temu bo sledila dolgotrajna obnova, kjer naj bi okrepili državne institucije in prenovili gospodarstvo, ta pa naj bi stala 11,5 milijarde dolarjev. Na konferenci so z vseh strani deževala opozorila, da je edina prava pot, ki bo ustvarila dolgotrajne rezultate, ta, da pri

razdeljevanju pomoči in obnovi države enakopravno sodeluje tudi haitijska vlada (RTV. Slo 2010).

Na donatorski konferenci za Haiti je mednarodna skupnost zbrala 9,9 milijarde dolarjev za takojšnjo in dolgotrajno pomoč državi. Države so se dogovorile, da bodo v naslednjih dveh letih Haitiju namenile 5,3 milijarde dolarjev, kar je več od 4 milijard, za katere je zaprosila haitijska vlada, in ki so po njihovem mnenju potrebne za obnovo države. Največji donaciji so dale ZDA in EU, na konferenci pa je sodelovalo več kot 130 držav in vse najpomembnejše svetovne finančne ustanove. ZDA so Haitiju namenile 1,15 milijarde dolarjev, EU pa je ponudila 1,7 milijarde dolarjev za hrano in podporo za obnovo vlade predsednika Reneja Prevala (Leviev – Sawyer 2010).

Konference so se 31. marca udeležili visoka predstavnica Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko Catherine Ashton, evropski komisar za razvoj Andris Piebalgs in evropska komisarka za mednarodno sodelovanje, humanitarno pomoč in krizno svetovanje Kristalina Georgieva ter seveda drugi tuji predstavniki sodelujočih držav (Živim. Eu 2010).

Stališče EU za konferenco je bilo oblikovano na srečanju zunanjih ministrov 22. marca. Med sklepi je bila ideja o postavitvi evropske hiše na Haitiju, kjer bi bile nameščene evropske razvojne zmogljivosti, ki bi okrepile koordinacijo na terenu in podpirale evropske donatorje, ki niso dobesedno prisotni na Haitiju. Zunanji ministri so poudarili, da bi vodilno vlogo pri usklajevanju donatorjev in vodenju celotnega programa za obnovo morala imeti vlada Haitija (Leviev – Sawyer 2010).

Ministri EU so poudarili, da je potrebno zagotoviti ustrezno usklajevanje z Združenimi narodi, kakor tudi s Svetovno banko, Medameriško razvojno banko, ključnimi bilateralnimi donatorji, ter drugimi interesnimi skupinami, vključno z regionalnimi akterji. Unija pozdravlja predloge, kot so multi donatorski sklad, ki bi zagotovil podporo za dolgoročni razvoj in zagotovil večjo skladnost (Leviev – Sawyer 2010).

ZAKLJUČEK

CZ je ena od evropskih politik, kjer sodelovanje poteka po načelu subsidiarnosti. Sodelovanje je namenjeno predvsem področju preventive in pripravljenosti, področju intervencij in informiranja ter področju odprave posledic nesreč in analiz o nesrečah. Dejavnost civilne zaščite naj bi bila namenjena tudi boljši zaščiti ljudi, okolja, premoženja in kulturne dediščine ob večjih naravnih in tehnoloških nesrečah, ki se zgodijo v EU, pa tudi zunaj nje. Eden izmed ključnih instrumentov CZ EU pa je nedvomno operativni instrument, ki je namenjen izboljšanju pripravljenosti in takojšnji mobilizaciji pomoči v primeru naravnih in tehnoloških nesreč, imenovan Mehanizem Skupnosti za krepitev sodelovanja na področju civilne zaščite. Cilj delovanja mehanizma Skupnosti CZ je kar najučinkovitejša pomoč državi, ki je za pomoč zaprosila.

Za pomoč je zaprosila tudi otoška država Haiti, ki jo je 12. januarja 2010 prizadel potres z močjo sedme stopnje po Richterjevi lestvici. Njegov epicenter je bil pri kraju Leogane, približno 17 kilometrov jugozahodno od prestolnice Port - au - Prince. Z zaprosilom za pomoč se je tudi uradno začela faza aktiviranja. Po ocenah Rdečega križa je potres prizadel tri milijone prebivalcev, po uradnih podatkih haitijske vlade z začetka februarja pa naj bi bilo smrtnih žrtev 230.000. Celotna škoda, povzročena s strani potresa, je bila ocenjena na 7, 9 milijarde ameriških dolarjev, kar znaša več kot 120 % bruto državnega proizvoda za leto 2009. Potres je povzročil veliko škode v prestolnici, Jacmelu in drugih naseljih v regiji. V glavnem mestu je bilo popolnoma uničenih več pomembnih stavb, med njimi predsedniška palača, stavba državnega zbora, mestna katedrala in glavni zapor. Poškodovana ali uničena je bila tudi ključna infrastruktura, kar je močno otežilo gibanje reševalcev, dostavljanje humanitarne pomoči in koordinacijo reševanja.

Preko mehanizma Skupnosti CZ je Evropska komisija usklajevala pomoč iz 25 držav članic. V celoti so evropske države prispevale 12 reševalnih ekip, 2 poljski bolnišnici, 5 naprednih zdravstvenih postaj, 38 medicinskih ekip in 6 sanitarnih enot. Reševalne ekipe je sestavljalo približno 400 pripadnikov, ki so jih spremljali reševalni psi, skupno pa so iz ruševin rešili 130 ljudi. Evropska unija je za obnovo in dolgoročni razvoj Haitija skupno namenila več kot 1,2 milijarde evrov.

Na samem začetku pisanja diplomske naloge sem postavila dve hipotezi. Prva hipoteza se nanaša na odziv CZ EU ter celotne organizacije na potres in se glasi: Odziv CZ EU na potres je bil učinkovit in pravočasen, odzvala se je preko mehanizma Skupnosti za krepitev sodelovanja na področju civilne zaščite in tako bistveno prispevala k izboljšanju razmer na otoku. EU se je tudi kot celotna organizacija odzvala primerno in tako tudi v finančnem

smislu pripomogla k umirjanju razmer. Konkretno hipotezo sem potrdila, saj menim, da se je CZ EU resnično odzvala pravočasno, mehanizem Skupnosti CZ je bil na prošnjo haitijske vlade aktiviran takoj po potresu, prva ekipa CZ EU pa je na otok prispela 14. januarja, torej samo dva dni po potresu. Evropska komisija je nekaj dni po potresu tudi sprostila finančna sredstva in po hitrem postopku ponudila 3 milijone evrov pomoči, kar je sicer malo, kot ji očitajo kritiki, vendar pa je svojo solidarnost pokazala v naslednjih tednih in mesecih, ko je svojo finančno pomoč znatno povečala. Pomoč je bila učinkovita in pravočasna, vedno pa se v podobnih okoliščinah lahko naredi še več, vendar gledano na EU, kot skupnost 27, držav je bil učinek pomoči zadovoljiv. Seveda pa bi bili rezultati pomoči in reševanja še vidnejši, če pripadnike CZ ne bi ovirale katastrofalne razmere na prizadetem območju. Reševalce so ovirale predvsem ruševine in uničena infrastruktura, zaradi česar je bil dostop do poškodovanih otežen, v nekaterih primerih tudi nemogoč.

Druga hipoteza pa temelji na uporabi novih instrumentov v kriznih razmerah v okviru civilne zaščite: CZ v EU je v konkretnem primeru Haitija prvič uporabila določene zmogljivosti, kar pomeni, da je bila tovrstna situacija tudi priložnost za preverjanje novih instrumentov ter priložnost, da se Unija v prihodnosti izkaže še hitreje in bolj učinkovito. Prvič v zgodovini so se v nesreči uporabile nekatere evropske zmogljivosti hitrega odziva, financirane s strani EU. Prvič v zgodovini je Evropska komisija na kraj nesreče odposlala dva evropska modula (čiščenje vode in napredno zdravstveno pomoč s kirurgijo), ki izhajata iz pilotnega projekta Zmožnost hitrega odzivanja. Modula sta bila učinkovito uporabljena in sta pomagala številnim ljudem, nekaterim celo rešila življenje. S tem so si strokovnjaki pridobili nove izkušnje, ki jih bodo lahko uporabili v naslednji krizi, in ponovno pomagali prizadetim ljudem.

LITERATURA

1. Berglez, Mateja, Milena Dobnik Jeraj in Gregor Volaj. 2008. Predsedovanje Slovenije Svetu Evropske unije (EU) - Civilna zaščita. *Ujma* 22 (15). Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/tdocs/ujma/2008/271.pdf> (13. april 2010).
2. Berglez, Mateja. 2006. *Evalvacija področja civilne zaščite v Evropski uniji*. Magistrsko delo. Ljubljana: FDV.
3. Bing Images. 2010. *Haiti pictures*. Dostopno prek: <http://maps.bing.co.uk/images/search?q=%23haiti#focal=e5b9e080d4fced0538b14012ba53698a&furl=http://www.units.muohio.edu/ath175/student/ANKNEYJP/images/haiti.gif> (16. maj 2010).
4. Brstovšek, Andrej. 2010. Potres na Haitiju: Reševalci vztrajajo in še iščejo preživele. *Dnevnik*, 18. januar. Dostopno prek: <http://www.times.si/read/9b19ca0aaa/545495f5c1/index.html> (16. maj 2010).
5. *Delo*. 2010a. EU bo Haitiju namenila preko 400 milijonov evrov, (17. maj).
6. --- 2010b. Haiti stresel močan popotresni sunek, (4. maj).
7. --- 2010c. Potres na Haitiju in geopolitika, (4. maj).
8. --- 2010č. Ujetnik kaosa in trpke zgodovine, (4. maj).
9. --- 2010d. Evropske policijske enote na poti na Haiti, (6. maj).
10. *Dnevnik*. 2010. Evropska unija načrtuje pomoč pri gradnji zatočišč za brezdomce na Haitiju, (14. maj).
11. Dobnik Jeraj, Milena. 2007. *Prilagajanje upravnega dela slovenskega sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami sistemu Evropske unije*. Magistrsko delo. Ljubljana: FDV.
12. Europa Press releases RAPID. 2010. *The EU Civil Protection Mechanism intervention in Haiti*. Dostopno prek: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/10/7&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (5. maj 2010).
13. *European Civil Protection*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/index.htm (13. april. 2010).
14. European Union @ United Nations Partnership in Action. 2010. *EU Aid to Haiti – Updated Fact Sheets*. Dostopno prek: http://www.europa-eu-un.org/articles/en/article_9457_en.htm (18. maj 2010).

15. Evropska komisija. 2010a. *Evropske policijske enote na poti na Haiti*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/news/external_relations/100126_sl.htm (13. maj. 2010).
16. --- 2010b. *Commission provides a €3 million initial aid package and launches an EU-coordinated response to the humanitarian crisis in Haiti*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/echo/files/news/haiti-earthquake-130110_en.pdf (17. maj 2010).
17. Evropski parlament. 2010. *Resolucija Evropskega parlamenta, z dne 10. februarja o nedavnem potresu na Haitiju*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0015+0+DOC+XML+V0//SL> (6. maj 2010).
18. Government of the Republic of Haiti. 2010. *Action Plan for National Recovery and Development of Haiti*. Dostopno prek: http://www.haiticonference.org/Haiti_Action_Plan_ENG.pdf (3. maj 2010).
19. *Humanitarian Aid & Civil Protection*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/echo/index_en.htm (10. maj 2010).
20. Leviev - Sawyer, Clive. 2010. *Plan for 'Eu House' in Haiti to co-ordinate bloc's assistance*. Dostopno prek: http://sofiaecho.com/2010/03/24/878014_plan-for-eu-house-in-haiti-to-co-ordinate-blocs-assistance (11. maj 2010).
21. *Mladina*. 2010a. Pomoč za Haiti, (4. maj).
22. --- 2010b. Rešena po 15 dneh, (4. maj).
23. *Odločba Sveta o vzpostavitvi mehanizma Skupnosti na področju civilne zaščite – Council Decision establishing a community Civil Protection Mechanism*. 2007. Dostopno prek: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007D0779\(01\):SL:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007D0779(01):SL:NOT) (9. april 2010).
24. *Pprd south programme*. Dostopno prek: <http://www.euromedcp.eu/index.php> (18. maj 2010).
25. Pucelj, Gregor. 2010. Usodna je bila majhna globina žarišča. *Delo*, 20. januar. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/97461> (29. april 2010).
26. Relief Web. 2010. *Haiti: European Civil Protection effort continues as first coordination team hands over to fresh team*. Dostopno prek: <http://reliefweb.int/rw/rwb.nsf/db900sid/AMMF-825T2K?OpenDocument> (6. maj 2010).
27. *Reuters*. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/> (8. maj 2010).

28. Siol. net. 2010. *Haiti stresla še dva popotresna sunka*. Dostopno prek: http://www.siol.net/svet/novice/2010/01/haiti_popotresni_sunki.aspx (5. maj 2010).
29. Snoj, David. 2007. *Civilna dimenzija evropske varnostne strategije*. Diplomsko delo. Ljubljana: FDV.
30. Taylor, Alan. 2010. Haiti six days later. *The boston Globe*, 18. januar. Dostopno prek: http://www.boston.com/bigpicture/2010/01/haiti_six_days_later.html (18. maj 2010).
31. Torkar, Domen. 2008. Vloga predsedujoče države EU ob večjih nesrečah v tretjih državah. *Ujma* 20. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/tdocs/ujma/2008/279.pdf> (9. april 2010).
32. Videmšek, Boštjan. 2010. Ubija tudi pomoč, ki zamuja. *Delo*, 15. januar. Dostopno prek: <http://www.delo.si/clanek/97042> (13. maj 2010).
33. Volaj, Gregor. 2005. Izobraževanje in usposabljanje v okviru mehanizma skupnosti za krepitev sodelovanja na področju civilne zaščite. *Ujma* 19. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/tdocs/ujma/2005/mehanizem.pdf> (9. april 2010).
34. Zimbio. 2010. *US Hosts Internatioanal Donor Conference On Haiti*. Dostopno prek: <http://www.zimbio.com/pictures/2c22Et9NDkK/UN+Hosts+International+Donor+Conference+Haiti> (11. maj 2010).
35. Živim. Eu. 2010. *Mednarodna donatorska konferenca za Haiti*. Dostopno prek: <http://www.zivim.eu/index.php/component/content/article/49-dnevne-novice-eu/498-mednarodna-donatorska-konferenca-za-haiti> (11. maj 2010).
36. Wikipedia. 2010a. *Gonave microplate*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Gon%C3%A2ve_microplate.png (17. maj 2010).
37. --- 2010b. *Haiti Erdbeben*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Haiti_Erdbeben_120110_en.png (17. maj 2010).
38. --- 2010c. *Haitian national palace eartquake*. Dostopno prek: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Haitian_national_palace_earthquake.jpg (17. maj 2010).
39. --- 2010č. *Haitians fill ferry in Port – au- Prince*. Dostopno prek: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Haitians_fill_ferry_in_Port-au-Prince_2010-01-16.jpg (17. maj 2010).

PRILOGA A: SLIKOVNO GRADIVO

Slika A.1: Prikaz območja Haitija

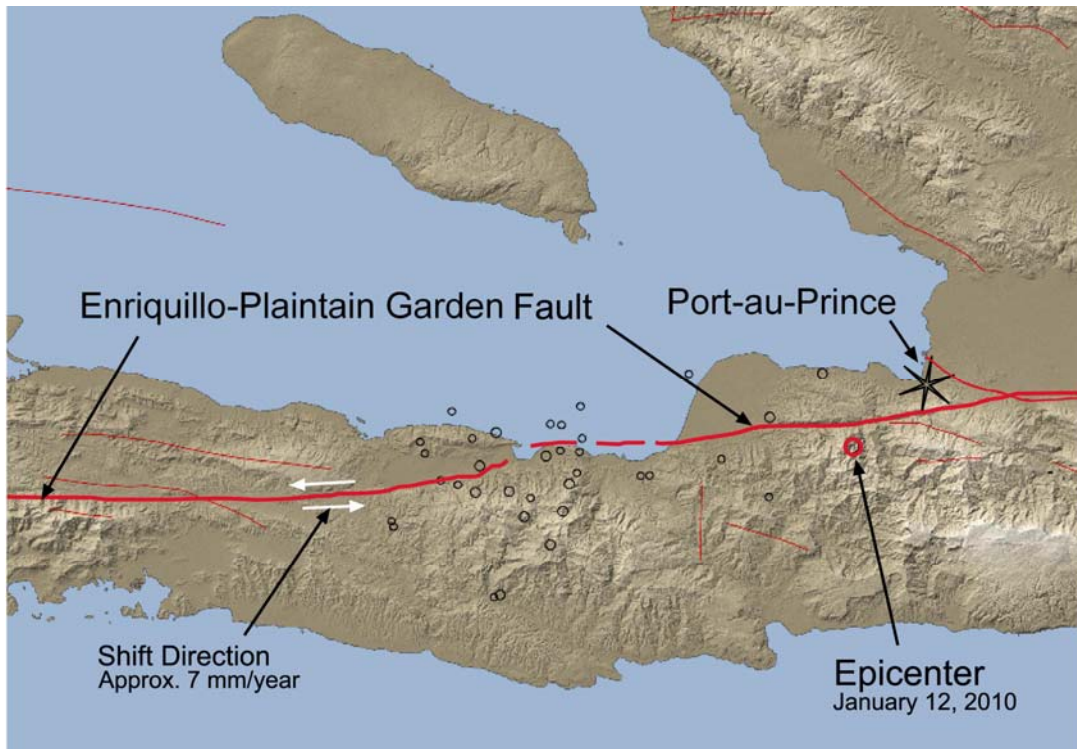
Vir: Bing Images (2010).

Slika A.2: Prikaz regionalnih tektonskih prelomnic

Vir: Wikipedija (2010a).

Slika A.3: Prikaz epicentra potresa

Vir: Wikipedija (2010b).

Slika A.4: Prikaz porušene predsedniške palače

Vir: Wikipedija (2010c).

Slika A.5: Prevoz ljudi iz porušene prestolnice na varna območja do začasnih taborišč

Vir: The Boston Globe (2010).

Slika A.6: Prikaz začasnih taborišč na Haitiju

Vir: Wikipedija (2010č).

Slika A.7: Mednarodna donatorska konferenca za Haiti

Vir: Zimbio (2010).

Slika A.8: Pomoč enot Evropske unije Haitiju

Vir: European Civil Protection (2010).

